

27.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**27 Ekim 2023
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

27 Ekim 2023 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Balıkesir Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Marmara Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- Menkul Kıymet Tesisi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2023/29)

KARAR

- Su Ürünleri Tescil Komitesi Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 13/9/2023 Tarihli ve E: 2022/70, K: 2023/152 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 13/9/2023 Tarihli ve E: 2022/102, K: 2023/154 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 25/10/2023 Tarihli ve 2023/53898 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/7/2023 Tarihli ve 2020/36248 Başvuru Numaralı Kararı

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARI

- Yüksek Seçim Kurulunun 19/10/2023 Tarihli ve 1460 Sayılı Kararı

Rusya'dan beyaz et ürünlerine ihracat yasağı

Rusya Tarım Bakanlığı iç piyasada fiyatları istikrara kavuşturmak için bazı beyaz et ürünlerinde ihracatın geçici olarak yasaklanmasını teklif etti.

Rusya Tarım Bakanlığının hükümete sunduğu taslağa göre, çeşitli beyaz et ürünleri ve yumurta ihracatının 6 aylığına durdurulması önerisinde bulunuldu.

Buna göre, söz konusu yasakla iç piyasada yaşanabilecek olası açığın önlenmesi ve fiyatlarda istikrar sağlanması hedefleniyor.

Rusya Tarım Bakanlığı verilerine göre ülkede beyaz et ürünlerinin fiyatlarında son 1 yıl içerisinde yüzde 25,3 artış yaşandı.

TOBB Başkanı Hisarcıklioğlu: Bölgemizin ticaret üssü olmasını istiyoruz

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, Türkmen firmalarının da artık sanayi üretimi dahil büyük ölçeklerde Türkiye'ye yatırım yapmalarını istediklerini belirterek, "Bundan sonra da şirketlerimizin, Türkmenistanlı şirketlerle birlikte üçüncü ülkelerde de iş yapmalarını hedeflememiz gereklidir." dedi.

Türkiye-Türkmenistan İş Forumu, TOBB ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu işbirliğinde, Türkmenistan Devlet Başkanı Serdar Berdimuhammedov, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın katılımıyla yapıldı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, TOBB İkiz Kuleler'deki forumda, Türkmenistan'ın geniş kapsamlı bir sanayileşme ve kalkınma hamlesi başlattığını söyledi.

Türkmenistan'ın, bu vizyona uygun kararlı adımlarla Orta Asya'da çekim merkezi haline geldiğini belirten Hisarcıklioğlu, şöyle devam etti:

"Türk firmalarının Türkmenistan'da üstlendiği proje sayısı 2 bine yaklaştı. Bu projelerin değeri de 51 milyar dolar civarındır. Türkmenistan, Türk özel sektörünün dünyada en fazla proje üstlendiği ülkelerin başında geliyor. Türk müteşebbislere duydukları güven ve itimattan dolayı Hörmetli President'e teşekkür ediyorum. Sizin

destekleriniz sayesinde Türk müteahhitlik şirketleri dünya ölçeğinde ikinci sıraya yükseldi."

Heyetle gelen Türkmen firmalarının da artık sanayi üretimi dahil büyük ölçeklerde Türkiye'ye yatırım yapmalarını istediklerini dile getiren Hisarcıkloğlu, "Bundan sonra da şirketlerimizin, Türkmenistanlı şirketlerle birlikte üçüncü ülkelerde de iş yapmalarını hedeflememiz gereklidir. Bunu yapan girişim gruplarımız var, sayılarını daha da artırmamız gerekli." diye konuştu.

Türkmenistan'ın, ulaştırma ve taşımacılık alanında da uluslararası bir merkez olma yolunda hızla ilerlediğine işaret eden Hisarcıkloğlu, "Dün Hazar için 'bizi ayıran deniz' diyorduk. Sayenizde Hazar, bundan sonra 'bizi birleştiren deniz' olacak. Bu fırsatı ortak kazanca dönüştürmek de elimizde. Bunun için Türkmenistan'daki liman maliyetlerini de düşürdüğünüz için ayrıca teşekkür ederiz." dedi.

Hisarcıkloğlu, Türkmenistan'ın sınırlarını yabancı sürücülere transit geçişe açmasının da çok olumlu bir gelişme olduğunu vurgulayarak, "Yine birlikte çalışarak tarihi İpek Yolu'nu geniş tren ağlarıyla, kara yolu ulaşım hatlarıyla, enerji koridorlarıyla yeniden canlandırmak, bölgemizin ticaret üssü olmasını istiyoruz." ifadesini kullandı.

Trans-Hazar Doğal Gaz Boru Hattı Projesi için de çok çalıştıklarını belirten Hisarcıkloğlu, şunları kaydetti:

"Bu konuda Türkiye özel sektörü olarak katkı vermeye hazırız. Bunları yaparsak, Çin-Avrupa hattındaki taşımalarda Orta Koridor'un, yani bizim coğrafyanın öne çıkmasını da sağlarız. Dünya büyük bir değişim içinde. Küresel ekonominin ağırlık noktası, artık batıdan doğuya kayıyor. Böyle bir ortamda Türkiye ile Türkmenistan'ın işbirliği bütün bölgenin kaderini değiştirecektir. Zira, Türkiye ve Türkmenistan, bu bölgenin lider aktörleridir. Birlikte Türk coğrafyasını huzurun ve refahın merkezi haline getirebiliriz. Türk dünyasına yeni ufuklar açabiliriz. Bugün burada tek milletin farklı iki devleti olduğumuzu bir kez daha teyit ettik."

'Türk müteahhitliğinin ikinci büyük pazarı Türkmenistan'

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, "Bir taraftan Türkiye-Türkmenistan, diğer taraftan Azerbaycan'ın da dahil olduğu üçlü işbirliği programlarıyla mutlaka enerji alanında çok daha güçlü bir işbirliği yapmamız lazım." dedi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, TOBB'da düzenlenen Türkiye-Türkmenistan İş Forumu'nda yaptığı konuşmada, Türkmenistan ve Türkiye ilişkilerinin liderler düzeyinde güçlü bir siyasi iradeyle desteklendiğini, tarihi derinliğe sahip olduğunu ve her açıdan zenginleştiğini söyledi.

Türkiye ve Türkmenistan arasında ilişkilerin en somut göstergelerinden birinin ticaret alanında olduğunu ifade eden Yılmaz, "Son yıllarda ticaretimiz çok şükür iyi bir artış trendi yakalamış durumda. 2022 yılında ülkeler arası ticaret 2 milyar doları aşmış durumda. 2023 yılının ilk dokuz ayında ulaştığımız ticaret hacmiyle şimdiden 2022 yılı rakamını geride bıraktık, 2,1 milyar dolarlık bir hacme geldi ticaretimiz. Yıl sonu itibarıyla da 3 milyar doları yakalayacağımıza inanıyoruz." diye konuştu.

Yılmaz, bu ticarete elektrikli makinelerin yüzde 16, metal eşyaların yüzde 10, genel sanayi, makine ve ekipmanlarının yüzde 8, özel makinelerin yüzde 5 ve prefabrik yapıların yüzde 4 paya sahip olduğunu aktardı.

İkili ticaret hacminde hedefin 5 milyar dolar olduğunu ve Türkiye-Türkmenistan iş dünyasının çabaları ve ortaklıklarıyla bu hedefe en kısa sürede ulaşılacağını dile getiren Yılmaz, şunları söyledi:

"Türkmenistan'da yine diğer çok önemli bir alan müteahhitlik sektörü. Baktığınız zaman 1077 proje ve 50 milyar doları aşan bir müteahhitlik taahhüt sektörü hacmini görüyoruz. Bu çok önemli bir rakam. Bu bedel dünyanın genelinde müteahhitlerimizin üstlendiği projelerin yüzde 11'ine tekabül ediyor ve Rusya Federasyonu'ndan sonra Türk müteahhitliğinin ikinci büyük pazarı Türkmenistan. Bu açıdan da gerçekten çok önemli bir mesafe almış durumdayız."

Yılmaz, Türkmenistan'ın doğal zenginlik ve kaynaklara sahip bir ülke olduğunu belirterek, Türkmenistan'ın bu kaynaklardan sağlanan geliri yeni şehirler, altyapılar, yollar, sanayi ile tarıma yönelik yatırımlar için kullandığını ve her geçen yıl kalkındığını söyledi.

Türkmenistan Devlet Başkanı Serdar Berdimuhamedov'un daveti üzerine aralık ayında Türkmenistan'da düzenlenecek fuara katılacağını dile getiren Yılmaz, Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Batır Atdayev ile de Karma Ekonomik Komisyon toplantısını yapacaklarını ifade etti.

Yılmaz, müteahhitlik sektöründe yeni bazı fırsat ve projeler bulunduğuna dikkati çekerek, "Bunlar arasında Arkadağ Akıllı Şehri'nin ikinci etabı ve Aşkabat Akıllı Şehri ön plana çıkmaktadır. Çok nitelikli projelerin yapılacağı bu büyük ölçekli projelerde, altyapı hamlelerinde inanıyorum ki Türk müteahhitleri geçmişte olduğu gibi yine son derece önemli bir rol oynayacaklardır." şeklinde konuştu.

Türkmenistan'da müteahhitlik alanında çok iyi firmalar kurulduğuna işaret eden Yılmaz, Türk firmalarının bu alanda Türkmen firmalarına tecrübe ve kapasite aktardığını ve yeni projelerle bu seviyenin yükseleceğini söyledi.

"Türkmenistan doğal gazı ve elektriğinin küresel piyasalara arzında işbirliği yapmamız gerekiyor"

Yılmaz, ticaretle birlikte yatırımların da karşılıklı teşviki ve kolaylaştırılması gerektiğini vurgulayarak, şöyle devam etti:

"Daha fazla Türkmen firmasını Türkiye'de görmekten büyük memnuniyet duyarız. Aynı şekilde Türkiye'den de Türkmenistan'a yarım milyar dolara yaklaşan bir yatırım var. Bunun da artarak tabii ki devam etmesini temenni ediyoruz. Yine çok önemli bir alan enerji konusu. Enerji her zaman stratejik bir konu ama son dönemlerde özellikle jeopolitik, ekonomik gelişmelerle daha da önemli hale gelmiş durumda. Bu anlamda bu stratejik sektörde Türkmenistan doğal gazı ve elektriğinin küresel piyasalara arzında da mutlaka işbirliği yapmamız gerekiyor. Bir taraftan Türkiye-Türkmenistan, diğer taraftan Azerbaycan'ın da dahil olduğu üçlü işbirliği programlarıyla mutlaka enerji alanında çok daha güçlü bir işbirliği yapmamız lazım. Bu çerçevede Hazar Denizi'ndeki dostluk sahasına özel bir önem atfettiğimizin de altını çizmek isterim."

Ulaşım sektörünün diğer bir önemli alan olduğunu belirten Yılmaz, Türkiye'nin Hazar Geçişli Doğu-Batı-Orta Koridoru projesini çok önemseydiğini, projenin hem Türkiye

hem Orta Asya için çok kıymetli olduğunu ve bu konuda bölge ülkelerinin daha fazla işbirliği yapması gerektiğini kaydetti.

Yılmaz, ulaşım konusunda, ticaret anlaşmalarından kapıların iyileştirilmesine, taşımacılıktaki sistemlerin standartlaştırılıp uyumlaştırılmasına kadar birçok başlık bulunduğunu anlatarak, "Bu noktada karayolu geçiş ücretlerinin ortadan kaldırılması veya düşürülmesi çok kıymetli. Yine vizeler konusu bu ticaretle, ulaştırmada çok kıymetli. Vizelerin kaldırılması veya en azından iş dünyasının daha uzun süreli vize imkanlarına kavuşmasını da yine bu ilişkileri geliştirmede çok önemli, çok faydalı bulacağını belirtmek istiyorum." ifadelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz, Türkmenistan'da 6-8 Aralık'ta Türk İhraç Ürünleri Fuarı'nın gerçekleşeceğini bildirerek, iş dünyasının fuara yoğun ilgi göstermesini beklediklerini belirtti.

Yılmaz, "İnşallah ben de resmi heyetle birlikte orada olacağım. Bir taraftan devletler arası görüşmelerle bir taraftan da özel sektörler arası görüşmelerle, bu imkanı hep birlikte değerlendirip ticaret potansiyelimizi, yatırımlarımızı ve diğer konulardaki işbirliklerimizi çok daha üst düzeye çıkaracağımıza yürekten inanıyorum." dedi.

Merkez'den TL'yi destekleyen ve krediye erişimi kolaylaştıran hamle

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), bankacılık sisteminde Türk lirasının (TL) payını artırmaya yönelik adımlarla birlikte sadeleşme kapsamında ihracat kredileri ve firmaların krediye erişimine yönelik uygulama kolaylıkları getirdi.

TCMB'nin Menkul Kıymet Tesisi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'i Resmi Gazete'de yayımlanırken, makroihtiyati çerçevede sadeleşme hakkında basın duyurusu da web sitesinde yayınlandı.

Buna göre, firmaların krediye erişimini kolaylaştırmak amacıyla bankalarca kullandırılan krediler için yüzde 30 oranında menkul kıymet tesisi edilmesi uygulaması ile fatura karşılığı kredi uygulaması sona erdirildi. Daha önce ihracat, yatırım ve KOBİ kredilerinde fatura muafiyet sınırı 50 bin TL'den 250 bin TL'ye çıkarılmıştı. Yeni kararla hiçbir kredi tutarında fatura şartı aranmayacak.

Bankaların TL ticari kredilere referans oranının 1,8 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması kaldırılacak. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarına referans oranının 2,7 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması da sona erdirildi.

İhracat kredilerini desteklemek amacıyla net ihracatçılık kriterinin hesaplanmasında firmaların yatırım mali ithalatı hesaplama dahil edilmeyecek. Böylece menkul kıymet tesisi uygulamasında, yatırım kaynaklı ithalat harcamalarının net ihracatçılığı sınırlandırması önlenerek ihracat kredilerine erişim kolaylaşacak. TCMB, daha önce

reeskont kredilerine erişimde net ihracatçılık şartını yatırım malı ithalatı dahil edilemeyecek şekilde revize etmişti.

Ayrıca, bankalarca satın alınan reel kesimin ihraç ettiği menkul değerler üzerinden yüzde 30 oranında menkul kıymet tesisi uygulamasına son verildi.

TL mevduatın payı artacak

TL'ye geçişlerin hızlandığını gösteren veriler doğrultusunda gerçek kişiler için daha önce aylık yüzde 2'den yüzde 2,5'e yükseltile TL payı artış hedefi, aylık yüzde 3,5'e çıkarıldı.

Standart TL mevduatın toplam mevduat içindeki payını artırmayı amaçlayan TL payı artış hedefi, menkul kıymet uygulamasından çıkarılarak bankaların yabancı para mevduat için tesis ettikleri zorunlu karşılıklar üzerinden komisyon alınması uygulamasına eklendi.

Kur korumalı hesapların azaltılmasına yönelik tedbirler devam edecek

Sadeleşme adımları kapsamında kur korumalı hesapların yenilenmesi veya TL'ye geçişine ilişkin menkul kıymet tesisi uygulaması sonlandırılarak döviz dönüşümlü kur korumalı hesapların kademeli azaltılması hedefi, komisyon uygulamasında daha etkin bir şekilde yönetilecek. Ayrıca, TL'ye geçişin belirlenen hedeften yüksek olması durumunda, aşan kısım yenileme hedefine sayılacak.

TCMB Para Politikası Kurulu, dün tarihli kararında, sadeleşme sürecinin etki analizleri dikkate alınarak kademeli olarak ilerlediğini ve bu kapsamda TL mevduat payının artırılmasına yönelik ilave adımlarla parasal aktarım mekanizmasının güçlendirilmesine devam edileceğini belirtmişti.

TCMB'nin makroihtiyati çerçevede sadeleşme hakkında basın duyurusunda, kararlara ilişkin teknik detayların ilgili düzenlemelerde yer alacağı bildirildi.

Merkez Bankası rezervleri 126,1 milyar dolara yükseldi

Merkez Bankası'nın toplam rezervlerindeki artış trendi sürüyor.

Rezervler, 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 1,63 milyar dolar artışla 126,13 milyar dolara yükseldi ve 31 haftanın en yüksek seviyesine çıktı.

Merkez Bankası (TCMB) toplam rezervleri, 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 1 milyar 627 milyon dolar artışla 126 milyar 125 milyon dolara yükselerek 31 haftanın en yüksek seviyesine çıktı. Net uluslararası rezervler ise 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 497 milyon dolar artarak 22.55 milyar dolara çıktı ve art arda üçüncü haftada da yükseliş kaydetti.

TCMB tarafından Haftalık Para ve Banka İstatistikleri yayımlandı. Buna göre, 20 Ekim itibarıyla Merkez Bankası brüt döviz rezervleri, 740 milyon dolar azalışla 82 milyar 567 milyon dolara indi. Brüt döviz rezervler, 13 Ekim'de 83 milyar 307 milyon dolar seviyesinde bulunuyordu. Söz konusu dönemde altın rezervleri 2 milyar 367 milyon dolar artarak 41 milyar 191 milyon dolardan 43 milyar 558 milyon dolara yükseldi. Merkez Bankası'nın toplam rezervleri, 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 1 milyar 627 milyon dolar artışla 124 milyar 498 milyon dolardan 126 milyar 125 milyon dolara çıkarak 31 haftanın en yüksek seviyesine ulaştı. Toplam rezervlerde Mayıs sonundan 20 Ekim ile biten haftaya kadar geçen sürede artış, 27 milyar 667 milyon dolar olurken, bu dönemde toplam rezerv, 15 hafta üst üste artarak 1987 başlangıçlı veri tarihindeki en uzun artış rekorunu kaydetmişti.

Üç haftada net rezervler 1.92 milyar dolar arttı

TCMB'nin net rezervleri Eylül'ün son haftasında 3.4 milyar dolar düşüş kaydettikten sonra geçen üç haftada toplam 1.92 milyar dolar toparlanmış oldu. Merkez Bankası'nın toplam rezervleri ise 20 Ekim haftasında altın rezervlerinin değerindeki 2.37 milyar dolar yükseliş sayesinde 1.63 milyar dolara artarak 126.1 milyar dolara çıktı. Toplam rezervlerdeki artışta altının geçen hafta uluslararası piyasalarda yüzde 2,6 değer kazanması da etkili olurken brüt döviz rezervi 740 milyon dolar geriledi. Ekonomi yönetiminin Haziran ayında geçiş dönemi olarak adlandırdığı, önceki yıllara kıyasla döviz piyasası üzerindeki kısıtlamaların gevşetildiği politikaları devreye almasının ardından yakından izleniyor. Net rezervler her ne kadar seçimlerden hemen sonra -5.7 milyar dolara inerek gördüğü veri tarihinin dip seviyesine kıyasla toparlanmış olsa da uzun yıllar ortalamasının altında yer alıyor. TCMB her ne kadar ayda ortalama 20 milyar doların üzerinde olan ihracat gelirlerinin yüzde 40'ını olarak alıyor olsa ve TCMB başkanı döviz rezervlerinin TL'nin değerini belirlemek satışının sona erdiğini açıklamış olsa da döviz rezervi bu tutarın tamamı kadar artmıyor. TCMB ihracat geliri devri ve diğer yöntemlerle elde ettiği ve sattığı dövizin miktarını açıklamıyor. Ancak bu döviz KKM döviz çıkışları ve ihracatçıların ithalat kaynaklı ihtiyaçlarını sağlamak için kullanıyor.

Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek: Amaç krediye erişimi kolaylaştırmak, TL'ye geçişi özendirmek

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) sadeleştirme adımlarının daha iyi işleyen piyasa ekonomisi için önemli olduğunu belirterek, "Amaç krediye erişimi kolaylaştırmak ve TL'ye geçişi özendirmek." ifadelerini kullandı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) sadeleştirme adımlarının daha iyi işleyen piyasa ekonomisi için önemli olduğunu belirterek, "Amaç krediye erişimi kolaylaştırmak ve TL'ye geçişi özendirmek." ifadelerini kullandı. Şimşek, Merkez Bankasının sadeleştirme kararlarına ilişkin sosyal medya hesabından açıklama yaptı.

Bankanın bugün Resmi Gazete'de yayımlanan kararlarına dikkati çeken Şimşek, "Daha iyi işleyen bir piyasa ekonomisi için önemli sadeleşme adımları. Amaç krediye erişimi kolaylaştırmak ve TL'ye geçişi özendirmek." değerlendirmesinde bulundu.

Merkez Bankasının sadeleştirme kararı

TCMB, bankacılık sisteminde Türk lirasının (TL) payını artırmaya yönelik adımlarla birlikte sadeleşme kapsamında ihracat kredileri ve firmaların krediye erişimine yönelik uygulama kolaylıkları getirdi. Firmaların krediye erişimini kolaylaştırmak amacıyla bankalarca kullanılan krediler için yüzde 30 oranında menkul kıymet tesis edilmesi uygulaması ile fatura karşılığı kredi uygulaması sona erdirildi.

27.10.2023

Bankaların Türk lirası ticari kredilere referans oranının 1,8 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulamasının kaldırılmasına yönelik karar alındı. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarına referans oranının 2,7 katının üzerinde uyguladıkları faiz oranına göre menkul kıymet tesisi uygulaması da sona erdirildi. Türk lirasına geçişlerin hızlandığını gösteren veriler doğrultusunda gerçek kişiler için daha önce aylık yüzde 2'den yüzde 2,5'e yükseltilen Türk lirası payı artış hedefi aylık yüzde 3,5'e çıkarıldı.

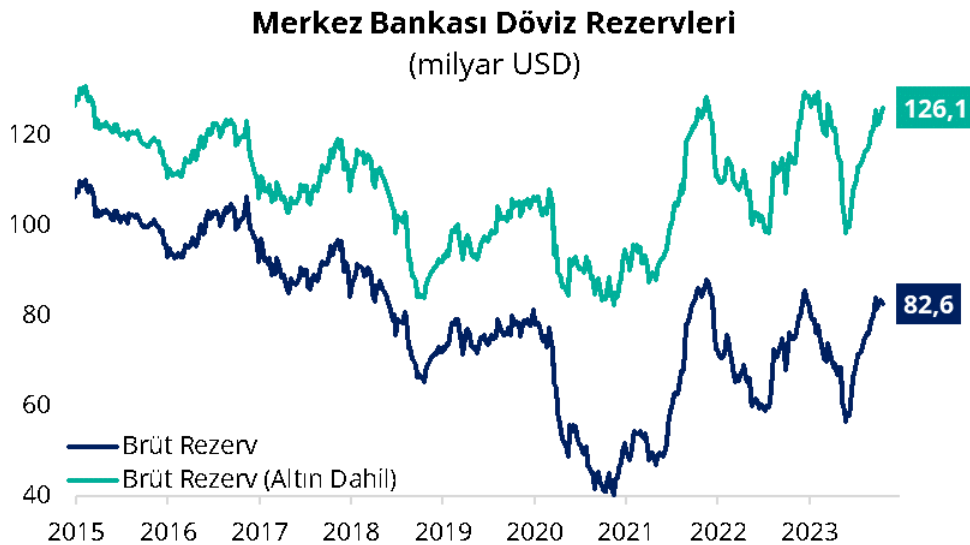
KKM'de haftalık bazda rekor gerileme

Kur Korumalı Mevduat (KKM), 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 85,5 milyar TL rekor azalışla 3 trilyon 70 milyar TL'ye (110.2 milyar dolar) geriledi. Böylece 25 Ağustos'tan bu yana KKM 337,8 milyar TL gerileme kaydetmiş oldu.

Döviz Rezervleri

13 Ekim haftasında 124.5 milyar dolar olan TCMB'nin altın dâhil brüt rezervleri 20 Ekim itibariyle 1.6 milyar dolar artarak 126.1 milyar dolara yükseldi. Yılın başından bu yana rezervlerdeki gerileme böylece 2.6 milyar dolar oldu.

Söz konusu haftada altın hariç brüt rezervler 740 milyon dolar azalarak 82.6 milyar dolara gerilerken, altın rezervleri 2.4 milyar dolar artarak 43.6 milyar dolara yükseldi.

Stand-by tanımlı bilanço'ya göre ise TCMB'nin net uluslararası rezervleri (NUR) bir önceki haftaya göre 0.5 milyar dolar artarak 22.6 milyar dolar düzeyine yükseldi.

20 Ekim itibari ile TCMB'nin haftalık açıkladığı Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi (URDL) verisi, bir önceki haftaya göre tüm swap stokunun (Merkez Bankaları ve BIST dahil) 0.7 milyar dolar artarak 78.3 milyar dolara yükseldiğine işaret ediyor. Bu durumda, tüm swaplar hariç net uluslararası rezerv pozisyonu -55.7 milyar dolar ile bir önceki haftaya göre 0.2 milyar dolar kötüleşme göstermiş oldu.

(milyar USD)	20.10.2023
1 Brüt Rezervler	126,1
2 Bilanço İçi Yükümlülükler	103,6
3 Net Uluslararası Rezervler	22,6
Altın	35,9
Döviz	-13,3
4 Bilanço Dışı Yükümlülükler (Swap)	78,3
Altın	2,9
Döviz	75,4
Yabancı	23,2
Yurt İçi Banka	55,1
Altın	2,9
Döviz	52,2
5 Net Rezerv Pozisyonu	-55,7
Altın	33,0
Döviz	-88,7

Not: TCMB'de bulunan kamu kesimi döviz mevduatı hesaba katılmıştır.

Döviz Tevdiat Hesapları

Banka ve para istatistiklerine göre 13 Ekim haftasında 173.2 milyar dolar düzeyinde olan yurt içi yerleşiklerin döviz mevduat hesapları (DTH) 20 Ekim haftasında 2.3 milyar dolar artarak 175.4 milyar dolara yükseldi. Geçtiğimiz haftaki artış parite ve altının ons fiyatı kaynaklı etkilerinden arındırıldığında ise DTH'ların nette 456 milyon dolar arttığını görmekteyiz. Böylece yılın başından itibaren azalış 18.6 milyar dolar oldu.

Detaylarda tüzel kişi hesaplar bir önceki haftaya göre 1.2 milyar dolar artarak 73.0 milyar dolara, gerçek kişi hesaplar 1.1 milyon dolar artarak 102.5 milyar dolara yükseldi.

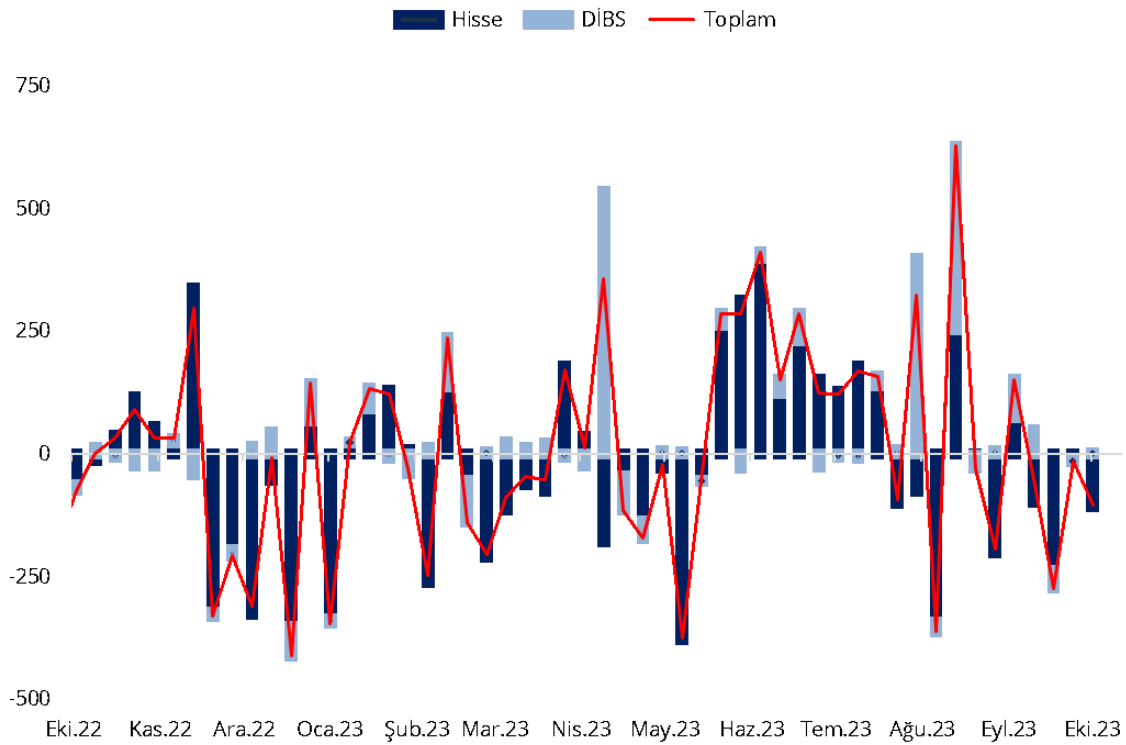
Yabancı para (YP) mevduat verisi DTH ve kıymetli maden (altın) depo hesaplarından oluşmaktadır. Buna göre ise söz konusu haftada DTH'lar 1.2 milyar dolar artarak 146.4 milyar dolara, altın mevduatı 1.1 milyar dolar artarak 29.0 milyar dolara yükseldi.

Kur Korumalı Mevduat (KKM) ise 20 Ekim haftasında bir önceki haftaya göre 85.5 milyar TL rekor azalışla 3 trilyon 70 milyar TL'ye (110.2 milyar dolar) geriledi. Böylece 25 Ağustos'tan bu yana KKM 337.8 milyar TL gerileme kaydetmiş oldu.

Menkul Kıymet Hareketleri

13 Ekim haftasında 31.5 milyar dolar olan yabancıların hisse stok miktarı 20 Ekim ile biten haftada 29.1 milyar dolara, 62.8 milyon dolar olan özel sektör tahvil ve bonoları (ÖST) 61.6 milyon dolara gerilerken, 2.6 milyar dolar olan DİBS stok miktarı ise değişim göstermedi.

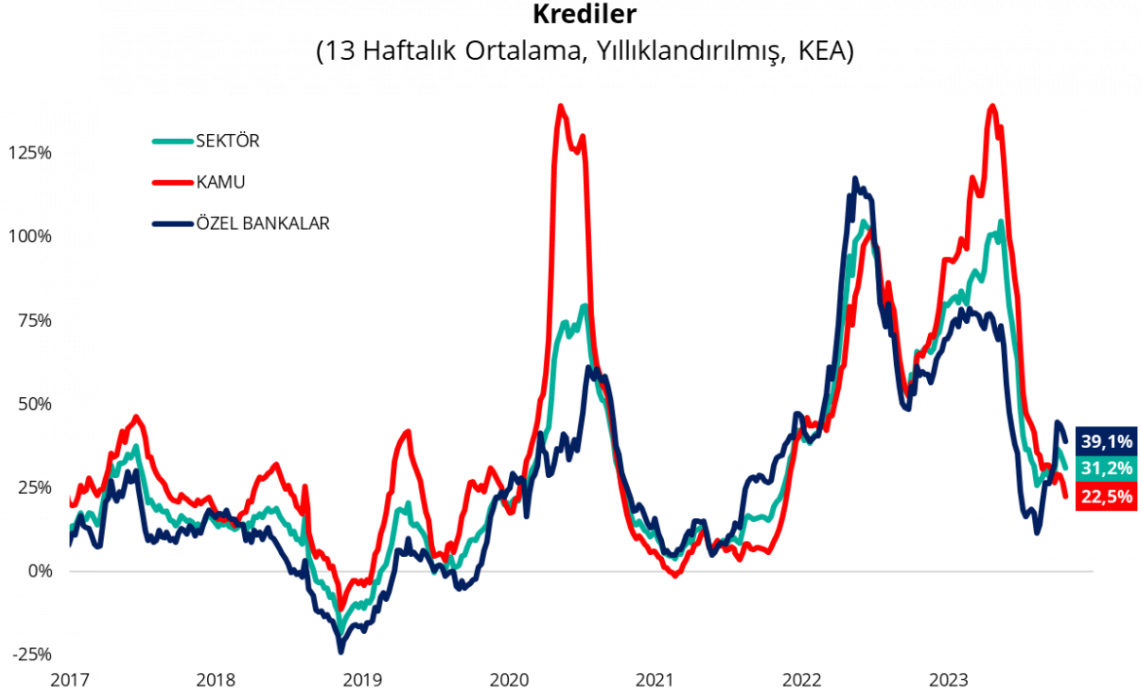
Yurt Dışı Yerleşiklerin Portföyü (milyon USD)

Piyasa fiyatı ve kur hareketlerinden arındırılmış olarak hesaplandığında geçen hafta yurt dışı yerleşikler hisse senetlerinde 106.8 milyon dolar satış, DİBS'lerde 4.1 milyon dolar alış gerçekleştirdiler. Böylece menkul kıymetlerden toplamda 102.7 milyon dolarlık çıkış olurken, yılın başından bu yana toplam giriş 909 milyon dolara geriledi.

Krediler

TCMB'nin haftalık para ve banka istatistikleri ise bankacılık sektöründe kredilerin 20 Ekim haftasında kamu, özel bankalar ve sektör genelinde bir önceki haftaya göre gerilediğine işaret ediyor.

Kamu ve özel bankalar ile genel olarak sektörün vermiş olduğu krediler, kur etkisinden arındırarak 13 haftalık ortalaması yıllıklandırıldığında, Nisan ayı sonunda görülen zirvenin ardından takip eden 16 hafta boyunca azalış kaydetmişti. 11 Ağustos'ta bu yılın en düşük seviyesine geriledikten sonra sektörde kredi verme eğiliminin arttığı gözlemlenmişti. 6 Ekim'e kadar devam eden bu sürecin o tarihten sonra gerilemeye başladığı izleniyor.

Kur Korumalı Mevduattan çıkan para nereye gittiği ortaya çıktı

Gerçek kişilerin döviz mevduatları 1 milyar 66,80 milyon dolar artarken, tüzel kişilerin döviz mevduatı 1 milyar 197,50 milyon dolar arttı.

Paramedya’da yer alan bilgilere göre bankaların mevduat faizlerini yeniden aşağı çekmesi döviz talebi artırıyor.

KKM’den çözülme yaşanırken döviz mevduatı artıyor. Yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatı bir haftada 2 milyar 264,70 milyon dolar artış gösterdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası(TCMB) tarafından açıklanan verilere göre, bir önceki hafta 173 milyar 162,6 milyon dolar olan yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatı 20 Ekim ile sona eren haftada 175 milyar 427,30 milyon dolara geldi.

GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERİN MEVDUATLARI ARTTI

Gerçek kişilerin döviz mevduatları bir önceki haftaya göre 1 milyar 66,80 milyon dolar artarak 102 milyar 475,50 milyon dolar olurken, tüzel kişilerin döviz mevduatı 1 milyar 197,50 milyon dolar artarak 72 milyar 951,90 milyon dolara yükseldi.

27.10.2023

Yurt içi yerleşiklerin parite etkisinden arındırılmış toplam yabancı para mevduatı 456 milyon dolar arttı. Parite etkisinden arındırıldığında gerçek kişilerin döviz mevduatları 451 milyon dolar azalırken, tüzel kişilerin döviz mevduatları 907 milyon dolar artış gösterdi.

MERKEZ BANKASI'NDAN YENİ ADIM

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), bankacılık sisteminde Türk lirasının (TL) payını artırmaya yönelik adımlarla birlikte sadeleşme kapsamında ihracat kredileri ve firmaların krediye erişimine yönelik uygulama kolaylıkları getirdi.

Kredi kartı, KMH ve kredi faizleri artacak

Merkez Bankası'nın politika faizinde 500 baz puanlık artış kararı sonrasında kredi kartı, KMH ve ticari kredi faiz tavanları da arttı...

Merkez Bankası'nın (TCMB) 500 baz puanlık artışla politika faizini yüzde 35'e yükseltmesi sonrasında kredi kartı ve ticari kredi faizlerinde de üst limitler arttı.

Referans faiz oranı aylıkta yüzde 3,16'ya (yıllık bileşik yüzde 46,1) yükselirken kredi kartı gecikme faizi de aylıkta yüzde 3,71'e (yıllık bileşik yüzde 55,9) yükseldi.

Nakit çekimde de faiz aylıkta yüzde 4,02'den yüzde 4,47'ye (yıllıkta yüzde 70,3) yükseldi. Kart üye işyeri komisyonu da aylık yüzde 3,16'dan yüzde 3,61'e (yıllık bileşik yüzde 54) yükseldi.

Ticari kredi faizlerinde de üst limit, 1,8'lik kat sayıya göre yüzde 69,3'ten yüzde 83'e yükseldi. İhracat ve yatırım kredileri için de sınır yıllık oran olarak yüzde 53,9'dan yüzde 64,5'e yükseldi. 70 bin TL üzeri ihtiyaç kredilerinde de faiz üst sınırı yüzde 77'den yüzde 92,2'ye yükseldi.

Erdoğan'ın Hamas çıkışı dünya basınında

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, "Hamas terör örgütü değil, kurtuluş ve mücahitler grubudur" sözleri dünya basınında büyük yankı buldu. New York Times, Financial Times, Daily Mail gibi birçok önemli gazetede yer alan konuşma yabancı TV'lerde de yayınlandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, çarşamba günü AK Parti Meclis Grup Toplantısı'nda yaptığı konuşmada İsrail'i sert bir dille eleştirdi, "Hamas terör örgütü değil, kurtuluş ve mücahitler grubudur" dedi.

Erdoğan konuşmasında İsrail'e gitme projesini iptal ettiğini, Türkiye'nin İsrail devletiyle sorunu olmadığını ancak İsrail'in Filistin'e karşı "bir örgüt gibi davrandığını" söyledi. Erdoğan, 7 Ekim'deki saldırılar ve İsrail'in Gazze'ye süren bombardımanının ilk günlerinde taraflara itidal çağrısında bulunmuş ve şiddetin sona ermesi için diplomatik çabalara başlamıştı.

Erdoğan dün de Türkiye'nin "canlı kalmış ölümlerle dolu bir dünyada hakikati haykırmaya ve bunun için siyasi, diplomatik ve gerekiyorsa askeri tüm yolları devreye sokmaya hazır olduğunu" belirtti.

İsrail, tepki göstererek Erdoğan'ın sözlerini reddettiklerini belirtti. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Lior Haiat, "Hamas, IŞİD'den beter, alçak bir terör örgütüdür" dedi.

BBC Türkçe'nin derlediği habere göre; New York Times, "İsrail'e saldıran Türkiye lideri Hamas'ı savundu" başlığıyla yaptığı haberde Erdoğan'ın ABD dahil diğer NATO ülkeleriyle arasındaki gerilimi artıracak pozisyonlar aldığını öne sürdü.

Erdoğan'ın yorumlarının diğer Batılı ülkelerin tutumlarıyla "tam bir tezat oluşturduğunu" söyleyen New York Times, konuşmanın Arap ve Müslüman dünyasının bazı kısımlarında yaygınlaşan duyguları yansıttığını belirtti.

Haberde Erdoğan'ın İsrail ziyaretini iptal etmesinin yanı sıra Hamas ile bağlarını sürdürdüğüne dikkat çekildi, Hamas üyelerinin sık sık Türkiye'de vakit geçirdiği ve grubun çoğu liderinin 7 Ekim saldırısı sırasında Türkiye'de bir toplantıya katıldığı belirtildi.

Öte yandan Erdoğan'ın NATO müttefikleriyle Rusya konusunda da görüş ayrılıkları yaşadığı ve Erdoğan'ın Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile görüşmeye devam ettiği hatırlatıldı.

İngiltere merkezli Financial Times gazetesi, Erdoğan'ın İsrail ve müttefiklerine yönelik eleştirilerini artırmasının ardından Türk borsalarında düşüş yaşandığını aktardı. Financial Times, Ankara'nın ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için batıdan gelecek yatırımları güvence altına almaya çalıştığı bir dönemde olduğuna da dikkat çekti.

Amerikan araştırma şirketi FactSet'in verilerine göre BIST 100 endeksi Şubat ayının başından bu yana en büyük düşüşünü gerçekleştirerek yüzde 7'den fazla düştü.

Öte yandan The Daily Telegraph Gazetesi, Erdoğan'ın konuşmasını "Türkiye cumhurbaşkanı Hamas'ın terörist bir grup olmadığını söyledikten sonra tartışmalara yol açtı" başlığıyla haberleştirdi.

Erdoğan'ın diplomatik bir tartışmayı kızdırdığını söyleyen Telegraph, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres'in Salı günü Filistin topraklarının İsrail'in "56 yıldır işgali altında" olduğuna işaret ederek, 7 Ekim saldırılarının "fanus içinde" gerçekleşmediği yönündeki sözlerine de dikkat çekti.

Daily Mail gazetesi ise Erdoğan'ın konuşmasının, Türkiye'nin Batı ile ilişkilerini iyileştirmeye yönelik son dönemdeki çabalarından bir U dönüşe işaret ettiğini söyledi.

Financial Times gazetesi, Erdoğan'ın İsrail ve müttefiklerine yönelik eleştirilerini artırmasının ardından Türk borsalarında düşüş yaşandığını aktardı.

İtalyan gazetelerinin manşetlerinde

İtalya Başbakan Yardımcısı Matteo Salvini dün Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Hamas ile ilgili sözlerinin "mide bulandırıcı" olduğunu söylemişti.

Erdoğan'ın sözleri bugün İtalya'da yayımlanan birçok ulusal gazetenin baş sayfasında, haber bültenlerinin gündem maddeleri arasında yer aldı.

Kamu yayıncısı Rai'nin haber kanalı Rainews24 konuyla ilgili haberinde "Erdoğan kendisini Gazze'nin savunucusu olarak tanıtmak istiyor" ifadelerini kullandı.

Rai, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bugün Papa Francesco ile yaptığı telefon görüşmesini de bu bağlamda değerlendirdi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre görüşmede, "İsrail ile Filistin arasındaki çatışmalar ve bölgede giderek ağırlaşan insan hakları ihlalleri" ele alındı.

La Repubblica ve La Stampa gazeteleri, Erdoğan'ın dünkü Hamas çıkışını manşetlerinden "Erdoğan Hamas'ın yanında" başlığıyla verdi.

La Repubblica, baş sayfasında "Türkiye Cumhurbaşkanı kökten dinciler konusunda ABD ve AB'den uzaklaşıyor" dedikten sonra haberde şu ifadeleri kullandı:

"İsveç'in NATO'ya katılım protokolünü imzalayarak müttefikleri memnun etmesinin ertesi günü Erdoğan muhteşem dönüşlerinden birini daha yaptı ve Avrupa ve Amerika'nın pozisyonunun karşısında saf tuttu."

"Türkiye Cumhurbaşkanı, Hamas'ın davasına hep sempati duydu" diyen gazete, ancak "Hamas'ın İran'a yakınlığının Ankara'yı memnun etmediğini" belirtti.

Erdoğan'ın, Rusya-Ukrayna krizinde olduğu gibi, İsrail-Filistin meselesinde de arabuluculuk rolü arayışında olduğunu, Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın "ateşkese varılması için bir garantör sistemi" önerdiğini yazan La Repubblica şöyle devam etti:

"Ancak ne İsrail, ne Amerikalılar (Blinken, Orta Doğu turu sırasında Türkiye'yi hiçe saydı) ne de Körfez ülkeleri izin verdi ve bunun yerine Katar ve Mısır'ın arabuluculuğunu tercih etti."

La Stampa da Erdoğan'ın sözlerine haber ve analizlerle yer verdi. Gazetenin bir analizinde "Türkiye ve Katar, İran eksenini takip ediyor" başlığı altında şu ifadeler yer aldı:

"(Katar Emiri Tamim bin Hamad) Es Sani'nin tutumu ve Erdoğan'ın çok daha sert tutumu, her şeyden önce İran liderliğindeki 'direniş eksenine' karşı koymaya hizmet ediyor. Tahran, geçmişte birbirini katleden Şii ve Sünni milisleri 'Siyonist varlıkla mücadele' adı altında bir araya getirmek istiyor. Ancak Erdoğan ve Es Sani, İslam dünyasındaki liderliklerinin elinden alınmasını istemiyor. Şu ana kadar iki masada oynamayı başardılar: Batı ile NATO'nun dostları ve Filistin davasının destekçileri masalarında. Bu denge oyununu sürdürmek gittikçe zorlaşıyor."

Bu makalede Rusya-Ukrayna konusunda Türkiye'nin NATO'ya bağlılık gösterdiği vurgulandıktan sonra, "Bu bağ sebebiyle, demokratik standartlara ve hukukun üstünlüğüne saygı açısından onu (belki de çok fazla) affettik. Ancak kesin olarak İslamcı ve radikal bir yörüngeye kaymaması için bugün başvurmamız gereken şey de yine bu bağdır" denildi.

Yorumda, "Türkiye'nin Batı'dan tehlikeli kopuşunu önlemenin tek yolu çok taraflılık ilkesi" denildi.

Il Giornale ise haberi baş sayfasından, "Erdoğan'ın hezeyanları: Hamas kurtuluş savaşçısı" başlığıyla duyurdu.

Gazetenin baş yazısında da "Türk diktatör NATO'yu suistimal ediyor" başlığı kullanıldı. Il Giornale'nin yayın yönetmeni Alessandro Sallusti, Erdoğan'ın yanı sıra BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in Hamas hakkındaki tartışma yaratan sözlerine de atıf yaptı ve "Bu iki beyefendinin amaçlarının ne olduğunu sorabilir miyiz? Nihai amaçları İsrail'i ve bizi yok etmek olmasın da..." dedi.

Avvenire gazetesi de birinci sayfadan "Erdoğan Hamas'ın tarafını tutuyor" başlığını kullandı.

İtalya Katolik Kilisesi'nin gazetesi, "Türk reis bir kez daha cepheyi bozdu. Hamas teröristlerini 'kurtuluş grubu' diye tanımladı ve İsrail gezisini iptal etti. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan her zamanki gibi belirsizlik kartını oynamayı deneyip başarısız olduktan sonra maskesini indirdi" diye yazdı.

Fransa, Belçika ve Hollanda basını

Fransa'nın önde gelen gazetelerinden Le Monde, haberi İsrail - Filistin gerilimin canlı olarak aktardığı sayfada şu şekilde verdi:

"Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, iki ülke arasında son dönemde yaşanan yakınlaşmaya rağmen İsrail'e yapacağı tüm seyahat planlarını iptal ediyor.

France 24 kanalı da haberi, "Erdoğan İsrail'e seyahat planını iptal etti" başlığıyla aktardı. Haberin içinde, "Erdoğan'ın, Hamas'ın bir terör örgütü olmadığına ve üyelerinin 'topraklarını koruyan bir grup kurtarıcı' olduğuna inandığı" belirtildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın' Hamas'la ilgili açıklaması, Belçika medyasında da ilk haberler arasında yer aldı.

Belçika Radyosu, Erdoğan'ın açıklamalarını, "Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, Hamas'ı 'ülkelerini koruyan bir grup özgürlük savaşçısı' olarak nitelendirdi" başlığıyla duyurdu.

Haberde şu ifadelerle yer verildi:

"Türkiye, Hamas'ı terör örgütü olarak etiketleyen NATO'nun Avrupa'daki ortakları gibi değil. Türkiye için bu yeni bir tutum değil. Filistin mücadelesine her zaman güçlü bir destek oldu."

Gazet van Antwerpen, "Erdoğan Hamas'a daha sıkı sarılıyor: Batı'nın İsrail için akan gözyaşları aldatmanın ifadesidir" başlıklı haberinde, "Bunlar radikal bir Filistinli aktivistin değil, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözleri" yorumuna yer verdi.

Neuwsblad gazetesi açıklamayı, "Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, Hamas'ı 'ülkesini koruyan bir grup kurtarıcı' olarak görüyor" başlığıyla duyurdu.

Haberde Türkiye ile İsrail arasındaki son dönemde yaşanan yakınlaşmaya işaret edilerek, "Ama Erdoğan artık geri adım atıyor. İsrail'e gitmeyi planlamıştı ama iptal etti" dendi.

Hollandalı kamu yayıncısı NOS da gelişmeyi şu ifadelerle aktardı:

"Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, kendi partisinden milletvekillerine yaptığı konuşmada İsrail'i eleştirdi. Ayrıca Hamas'ın bir terör örgütü olmadığına inandığını da söyledi.

"Erdoğan'ın gözünde Hamas, 'ülkesini savunmak için savaşan bir özgürlük grubu'. Cumhurbaşkanı, İsrail'in Batı Şeria'daki Ramallah ve diğer yerlerdeki 'yerleşim terörünü' de durdurması gerektiğini söyledi."

Tarıma 2024'te 91,6 milyar lira destek verilecek

Ali Ekber YILDIRIM

27 Ekim 2023 Cuma

Resmi Gazete'nin 25 Ekim 2023 tarihli Mükerrer sayısında yayımlanan "2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı"na göre, 2022 yılında 39 milyar 642 milyon lira olan tarımsal destekleme bütçesi 2023 yılında yüzde 59,9 oranında artırılarak 63 milyar 379 milyon liraya çıkarıldı. 2024 yılında ise yüzde 44,5 oranında artış ile 91 milyar 554 milyon liraya çıkarılması öngörülüyor.

2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda "Tarım Destekleri ve Piyasa Düzenlemeleri" başlığı altında şu bilgilere yer verildi:"Bitkisel üretimde destekler, Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli çerçevesinde ilçe düzeyinde belirlenen ürün listeleri esas alınarak uygulanmaktadır. Hayvancılıkta il ve bölge bazında ayrıştırılmış bir destekleme modeline geçiş yapılmıştır. Su ürünlerinde ise kayıt dışılığın önlenmesi ve verimliliğin artırılmasına yönelik destekleme uygulamalarına devam edilmektedir. 2023 yılında 54 milyar lira olarak öngörülen tarımsal destekleme bütçesi yıl içinde yüzde 17,4 oranında artışla 63,4 milyar liraya yükselmiştir. Destekleme bütçesinin 2024 yılında, 2023 yılı başlangıç ödeneğine kıyasla yüzde 70 oranında artırılarak 91,6 milyar liraya çıkarılması öngörülmektedir."

Desteklerde en büyük artış fark ödemesinde

Buğdayda ton başına 1000 lira ve arpada ise ton başına 500 liralık alım primi desteği nedeniyle 2023'e göre 2024'te en fazla destek artışı fark ödemesi (prim) desteğinde olacak.

2022 yılında toplamda 9 milyar 524 lira olan fark ödemesi destek tutarı 2023 yılında 7 milyar 759 milyon liraya düştü. 2024 yılında ise fark ödemesi desteği 24 milyar 890 milyon lira olması öngörülüyor.

Buğday ve arpa alım primi bütçeye girdi

Hububat ve bakliyat fark ödemesi desteği 2023 yılında önceki yıla göre yüzde 72,3 azalmışken 2024 yılında 2023 yılına göre yüzde 973,6 oranında artacak. Bu artış buğdayda ton başına ödenecek 1000 lira, arpada ton başına ödenecek 500 liralık alım priminden kaynaklanıyor. Geçen yıl 2022 ürünü için sadece Toprak Mahsulleri Ofisi'ne (TMO) buğday ve arpa satan çiftçilere verilen bu destek primi tarımsal destekleme bütçesinde yer almamıştı. Bu yıl ise ister TMO'ya isterse özel sektöre 2023 ürünü buğday ve arpa satan üreticilere bu destek primi ödenecek. Ödemesi 2024 yılı tarımsal destekleme bütçesinden yapılacaktır. Bu nedenle yüzde 973,6 oranında artış görülüyor.

Bu çerçevede 2022 yılında hububat ve bakliyat ürünlerinde 6 milyar 188 milyon lira olan fark ödemesi desteği 2023'te 1 milyar 716 milyon liraya düştü. 2024 yılında ise 18 milyar 425 milyon liralık destek ödemesi yapılacaktır.

Arz açığı ürünlerde destek artışı sadece yüzde 6,5 olacak

Arz açığı olan kütlü pamuk, zeytinyağı, dane zeytin, ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir ve dane mısırdaki 2022 yılında 3 milyar 147 milyon lira olan destek tutarı 2023 yılında 5 milyar 663 milyon lira, 2024 yılı bütçesinden 6 milyar 30 milyon lira olarak ödenecek. Bu ürünlere yapılacak destek miktarı 2023 yılında 2022'ye göre yüzde 79,9 oranında artarken, 2024'te ise 2023 yılına göre sadece yüzde 6,5 artış yapılıyor.

Yağlık ayçiçeği desteği 1 liradan 1,5 liraya çıkarıldı

2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'ndan saatler sonra 26 Ekim 2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yağlık ayçiçeği fark ödemesi desteğinde önemli bir değişiklik yapıldı. Karar ile 2023 üretim yılında kuru şartlarda üretimi yapılan yağlık ayçiçeğinde, iklimsel faktörlere bağlı olarak verim kaybı yaşanan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeri sınırları içerisinde kalan tarım havzalarında yağlık ayçiçeği desteği kilo başına 1 liradan 1,5 liraya çıkarıldı. Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ dışındaki illerde destek kilo başına 1 lira olarak devam edecek.

Alan bazlı desteklerde en büyük artış mazot desteğinde

Cumhurbaşkanlığı 2024 Yılı Programı'na göre alan bazlı desteklerde en yüksek artış mazot desteğinde yapıldı. Alan bazlı destek tutarı toplamda 2022 bütçesinde 10 milyar 857 milyon lira iken 2023 yılında yüzde 71,2 artışla 18 milyar 584 milyon liraya çıkarıldı. 2024 yılında ise yüzde 27,7 artış ile 23 milyar 726 milyon lira olacak.

Mazot desteği 2022 yılında 3 milyar 135 milyon lira iken, 2023 yılında yüzde 263,4 artışla 11 milyar 392 milyon liraya çıkarıldı. 2024 yılında ise mazotta yüzde 41,3 artışla 16 milyar 100 milyon lira olması öngörülüyor.

Hayvancılık desteklerinin payı azalıyor

Hayvancılık destekleri oransal olarak artarken toplam destekler içerisindeki payı azalacak. 2022 ve 2023 yıllarında hayvancılık desteklerinin payı toplam destekler içerisindeki payı sırasıyla yüzde 24,6 ile yüzde 24,3 iken 2024 yılında yüzde 21,6'ya düşecek.

Hayvancılık destekleri 2022 bütçesinde 9 milyar 753 milyon liraydı. 2023'te yüzde 58 artış ile 15 milyar 406 milyon liraya çıkarılırken 2024'te yüzde 28,1 oranında artış ile 19 milyar 740 milyon liraya çıkarılması öngörülmüyor.

Gübre ve mazot desteği erken ödenecek

2023 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemeler ve 2024 Yılında Uygulanacak Sertifikalı Tohum Kullanım Desteğine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı 15 Eylül 2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlandığı hatırlatılan Cumhurbaşkanlığı 2024 Yılı Programı'nda: " Karar kapsamında arpa, buğday, yulaf, çavdar, tritikale ve çeltik üreticilerine, 2023 yılına ait ve 2024 yılında ödenecek mazot ve gübre desteklerini 2023 yılı içerisinde kullanabilme imkânı tanınmıştır. Erken ödeme imkânından yararlanmak istemeyen çiftçilerin mazot ve gübre desteği ödemeleri ise 2024 yılı içerisinde aynî olarak yapılacaktır." bilgisine yer verildi.

Desteklerde havza, ürün ve su kriteri gözetilecek

Program'a göre, tarımsal desteklemelerde etkinliğin sağlanması için desteklerin havza, ürün ve su kısıtı temelinde farklılaştırılarak bunların idare ve kontrolünün alan bazlı yapılmasına, çeşitli kurumlar tarafından uygulanan farklı destek programları arasında tamamlayıcılığın sağlanmasına, üretici veya işletmelerin gelir seviyelerinin desteklerde dikkate alınmasına öncelik verilmektedir. Tarımsal destekleme sisteminde desteklenecek ürünler ve destekleme birim tutarlarının kurulacak bir sistemle düzenli olarak yapılacak etki analizlerinin sonuçlarına göre her yıl yeniden belirlenmesine, hayvancılık ve meyvecilik için uzun dönemli destekleme modelinin oluşturulmasına, ticari işletmeciliği destekleyecek tarımsal ve kırsal kalkınma yardımlarının önceliklendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Tarımsal Destekleme Bütçesinin Dağılımı

Destekleme konusu	Destekleme bütçesi (1) (Cari fiyatlarla, milyon TL)			Artış (Yüzde)		Destekleme bütçesindeki payı (Yüzde)		
	2022	2023(2)	2024 (3)	2023	2024	2022	2023x(2)	2024(3)
Alan Bazlı Tarımsal Destek Ödemeleri	10.857	18.584	23.726	71,2	27,7	27,4	29,3	25,9
Alan Bazlı Ek Ödeme (4)	328	377	503	15,0	33,5	0,8	0,6	0,5
Mazot	3.135	11.392	16.100	263,4	41,3	7,9	18,0	17,6
Gübre	1.859	4.639	4.965	149,5	7,0	4,7	7,3	5,4
Sertifikalı Tohum ve Fidan Kullanımı	589	1.317	1.298	123,4	-1,5	1,5	2,1	1,4
Fındık	847	860	860	1,5	0	2,1	1,4	0,9
Verim Kaybı	831	0	0	-100,0	-	2,1	0	0
Alan Bazlı Ek Girdi	3.268	0	0	-100,0	-	8,2	0	0
Telafi Edici Ödemeler	834	1.336	2.030	60,2	52,0	2,1	2,1	2,2
Bitki Karantina Tazminatı	11	16	14	46,2	-10,7	0	0	0
Patates Sigili Desteği	8	0	0	-100,0	-	0	0	0
Çay Budama Tazminat ve Masrafları	814	1.320	2.016	62,1	52,7	2,1	2,1	2,2
Fark Ödemesi	9.524	7.759	24.890	-18,5	220,8	24,0	12,2	27,2
Hububat ve Bakliyat	6.188	1.716	18.425	-72,3	973,6	15,6	2,7	20,1
Çay	188	380	435	101,6	14,5	0,5	0,6	0,5
Arz Açığı Olan Ürünler (5)	3.147	5.663	6.030	79,9	6,5	7,9	8,9	6,6
Hayvancılık Destek Ödemeleri	9.753	15.406	19.740	58,0	28,1	24,6	24,3	21,6
Kırsal Kalkınma Amaçlı Tarımsal Destekleme (6)	1.825	6.307	7.900	245,5	25,3	4,6	10,0	8,6
Tarım Sigortası Destekleme Hizmetleri	3.856	5.200	12.750	34,9	145,2	9,7	8,2	13,9
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler (7)	2.993	8.788	518	193,6	-94,1	7,5	13,9	0,6
TOPLAM	39.642	63.379	91.554	59,9	44,5	100,0	100,0	100,0

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı

(1) 2022 yılında ilgili kurum bütçesi kesin hesap verileridir. (2) Gerçekleşme Tahmini (3) Program (4)Organik Tarım, İyi Tarım, Toprak Analizi, Beş Dekar Altındaki Küçük İşletme, Geleneksel Zeytin Bahçelerinin Rehabilitasyonu, Organik Organomineral Gübre desteğini kapsamaktadır. (5)Kütlü pamuk, zeytinyağı, dane zeytin, ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir ve dane mısır verilmektedir. (6)Bütçe tutarının 2022 yılında 550 milyon TL'si, 2023 yılında 2.988 milyon TL'si, 2024 yılında 2.200 milyon TL'si Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu hibe karşılığıdır. (7)Sertifikalı tohum üretim, sertifikalı fidan üretim, tarımsal yayım danışmanlık Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA), Ar-Ge, lisanslı depoculuk, tarımsal sulama elektrik desteği, tarımsal sulama amaçlı su kullanım hizmet bedeli desteklerini kapsamaktadır.

Faizde beklenen karar...

Alaattin AKTAŞ

27 Ekim 2023 Cuma

Merkez Bankası'nın politika faizi beklentiler doğrultusunda 5 puan artırılarak yüzde 30'dan yüzde 35'e çıkarıldı. Böylece haziranda 6.5 puan olarak başlatılan, temmuzda 2.5 puan, ağustosta 7.5 puan, eylülde 5 puan olan faiz artırımlarına bir 5 puan daha eklendi. Merkez Bankası'nın politika faizi beş toplantıda toplam 26.5 puan artırılmış oldu.

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'nun faiz kararıyla ilgili açıklamasında yer alan metinde önceki metinlere göre çok belirgin bir farklılık yok.

Açıklamada daha önce de benzer şekilde ifade edilen ifadeler var; ama bunlara eklenen bir cümle önemli. Nedir o hep tekrarlanan ifadeler:

- Enflasyonun üçüncü çeyrekte öngörülenin üzerinde gerçekleştiği...
- Son dönemde etkili olan ücret ve kur kaynaklı maliyet yönlü baskılar ile vergi düzenlemelerinin enflasyona geçişinin önemli ölçüde tamamlandığı...
- Yurt içi talepteki güçlü seyir, hizmet fiyatlarındaki katılık ve enflasyon beklentilerindeki bozulmanın ise enflasyonda yukarı yönlü baskı oluşturmaya devam ettiği...
- Bu çerçevede enflasyonun yıl sonunda enflasyon raporundaki tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredeceğinin öngörüldüğü, aylık enflasyonun ana eğiliminde ise düşüş gözlemlendiğinin değerlendirildiği... (Merkez Bankası'nın yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 58, enflasyon raporundaki tahmin aralığının üst sınırı yüzde 62, öte yandan OVP'deki tahmin zaten yüzde 65.)

Merkez Bankası'nın kaygısı

Bütün bu görüşler sıralandıktan sonra gelen şu vurgu tabii ki dikkat çekiyor:

- Öte yandan, jeopolitik gelişmeler, enflasyon görünümünde petrol fiyatları kaynaklı risk oluşturmaktadır.

Merkez Bankası doğal olarak Gazze’de olan bitenin kaygısını yaşıyor. Bu savaşın Türkiye ekonomisine en azından petrol fiyatlarını yukarı çekme olasılığı yönüyle enflasyon açısından olumsuz yansıtacağını vurgulayan Merkez Bankası, herhalde hesaba kattığı başka kaygılar olmasına rağmen bunlara açıklamasında yer veremiyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Hamas’ın terör örgütü olmadığı yolundaki açıklamasından sonra Batı ile iyice gerilmesi muhtemel ilişkilerimiz ekonomimize ne ölçüde yansır, Merkez Bankası elbette bunun da kaygısını yaşıyor ve olabilecek riskleri hesaplıyordur.

Yabancıyı çekmek çok zorlaştı

Merkez Bankası aylardır döviz kurunu belli sınırlarda tutmaya çalışıyor. Bunun en kolay yolu da taze döviz bulmak ama yok, döviz bulunamıyor.

Klasik anlamda doğrudan yeni yatırım zaten beklenmiyor, hem bu yatırımlar yoluyla bir çırpıda milyarlarca dolar gelmez. Ancak bize kısa vadede çare olabilecek portföy yatırımı da gelmiyor. Üstelik biz bu yolu Orta Doğu sorununa ilişkin olarak Türkiye’ye biçtiğimiz rolle iyice zora soktuk, hatta kapattık.

Portföy yatırımı çekmenin çaresi, artık yabancıya daha fazla faiz vermek, yani onlara daha çok para kazandırmak. Sonuçta atılan adım buraya varıyor.

Yabancı daha çok isteyecek

Yabancı yatırımcılar yüzde 30 faize burun kıvrımışlardı, 35’e nasıl bakacaklar, zaman içinde göreceğiz. Ama çok da umutlu olmamak gerek. Yabancılar da biliyor ki Türkiye 35’te duramayacak, bu oran daha da artırılacak. Dolayısıyla 35’in gelecek ay daha yukarı, sonraki ay daha yukarı gideceğini bekleyen yabancı, en tepe noktada alım yapmak için fırsat kollayacak.

Bu köşede dün de vurguladık; faiz konusunda hep oyalandık, elimizi çabuk tutamadık. Faizi yan etkilerini bir şekilde bertaraf edip bir çırpıda tepe noktaya getirseydik çok daha iyi olmaz mıydı?

Enflasyonu yakalama tartışması...

Faiz ile enflasyon arasında bağ kurarken farklı zaman dilimlerini kullanmamak gerek.

Faizle kıyaslanan, genellikle açıklanan enflasyon oranı oluyor. Oysa o oran artık geride kaldı.

Faiz gelecek dönemin oranı, açıklanan enflasyon ise geride kalan dönemin...

Dolayısıyla kıyaslama için gelecekteki enflasyona ve o enflasyonun ne olabileceğine bakmak gerekiyor.

Bizde mevduatın vadesi genellikle üç ayın altındadır, hatta 32 gündür; ama üç aylık ya da aylık enflasyon hedefi de yok ki... Bu yüzden de bir yıllık döneme bakmak durumundayız.

Eğer politika faizi yüzde 35'te kalırsa ve mevduat faizi de bu orana yakın seyrederse önümüzdeki bir yılda oluşacak enflasyonla faiz ancak başa baş duruma gelecek demektir.

Enflasyonda bu yıl için tahmin edilen yüzde 65'in ve 2024 tahmini olan yüzde 33'ün gerçekleşmesi için aylık ortalama artışın ne olması gerektiğini bir süre önce hesaplamıştık. (Ekonomi, 16 Ekim 2023.) Bu, olabilecek en iyimser senaryo ve Türkiye yıllık yüzde 35 enflasyonu 2024'ün ekim ayında yakalayabiliyor.

Bir aylık veya üç aylık dönemlerde pozitif reel faiz oluşabilir ya da tersi olur; ama görünen yıllık bazda pozitif reel faizin şu durumda ancak önümüzdeki yıl ekimde yakalanabileceğidir. Tabii ki bu, enflasyona ilişkin en olumlu senaryonun gerçekleşeceği varsayımına bağlı bulunuyor.

Devletin faiz yükü katlanarak büyüyor

Naki BAKIR

27 Ekim 2023 Cuma

Bu yıl ilk dokuz ayda yüzde 127,3 artışla 471 milyar liraya ulaşarak geçen yılın tümündeki tutarı da 160 milyar lira aşan merkezi yönetimin iç ve dış borç faiz ödemeleri yılın kalan dönemi ve izleyen yıllarda katlanarak büyüyecek. 2024- 2026 döneminde toplam 5,4 trilyon lira faiz ödenecek.

Türkiye'nin yaklaşık iki yıllık baskılama sürecinin ardından makro dengelerde yol açtığı bozulma nedeniyle yeniden yükseltme süreci başlatmak zorunda kaldığı faiz ile serüveni devam ederken, son yıllarda hızla artan kamu borçlanma gereğinin yansıması olarak devletin faiz yükünde yaşanan büyüme ivmesi izleyen dönemde de sürecek.

Bütçede 2023 gerçekleşme tahmini ve gelecek üç yıllık dönemin hedefleri (milyar TL)									
	Ocak-Eylül		Değ., %			OVP Hedefi			2024-2026 Toplam
	2022	2023		2022 Yıllık	2023 G. T.	2024	2025	2026	
BÜTÇE HARCAMALARI	2.020,8	3.952,6	95,6	2.942,7	6.562,6	11.089,0	12.715,0	14.812,7	38.616,7
-Faiz dışı harcama	1.813,6	3.481,7	92,0	2.631,8	5.916,5	10.905,8	10.905,8	12.517,9	34.329,5
-Faiz ödemesi	207,1	470,9	127,3	310,9	646,1	1.254,0	1.809,2	2.294,8	5.358,0
BÜTÇE GELİRLERİ	1.975,3	3.440,0	74,2	2.800,1	4.929,7	8.437,1	10.890,6	12.985,6	32.313,3
-Vergi Geliri	1.648,0	2.982,0	81,0	2.353,4	4.270,7	7.407,7	9.523,2	11.349,5	28.280,4
Faiz/Büt. Harc. (%)	10,2	11,9		10,6	9,8	11,3	14,2	15,5	13,9
Faiz/Büt. Gel. (%)	10,5	13,7		11,1	13,1	14,9	16,6	17,7	16,6
Faiz/Vergi Gel. (%)	12,6	15,8		13,2	15,1	16,9	19,0	20,2	18,9

**5 trilyon
358 milyar TL**
Üç yıl içinde
gerçekleşecek
toplam faiz ödemesi

%20
Vergi gelirleri içinden
faize aktarılabilecek oran

2 trilyon TL
Hazine'nin borcunda
yılın ilk 9 ayındaki artış

Mevcut borç projeksiyonları, bu yıl Ocak-Eylül 2022'nin aynı dönemine göre yüzde 127,3'le diğer harcamalardakinin çok üzerinde artarak bütçe gelişmelerine damgasını vuran iç ve dış borç faiz ödemelerinin izleyen üç yılda adeta katlanarak büyüyeceğini gösteriyor. Buna göre 2024-2026 döneminde merkezi yönetim bütçesinden yapılacak toplam faiz ödemesi 5,4 trilyon lirayı bulacak.

İlk dokuz aydaki hızlı büyüme

Bu yıl ilk dokuz ayda aylık bütçe giderlerinin 3 trilyon 481,7 milyarını faiz dışı harcamalar, 470,9 milyarını ise faiz ödemeleri oluşturdu. Şubat ayında yaşanan Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerin doğurduğu maliyetler nedeniyle faiz dışı harcamalar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 92 artarken, faiz ödemelerindeki artış yüzde 127,3'le onun çok daha üzerinde gerçekleşti. Bu dönemdeki faiz ödemeleri, geçen yılın tümündeki 310,9 milyar liralık hacmin de 160 milyar lira üzerine çıktı.

İç borç çevirme oranı			
	2022	2023	Değ., %
İç Borç Servisi	366,1	687,3	87,7
-Anapara	241,1	405,4	68,1
-Faiz	125,0	281,9	125,5
İç Borçlanma	473,1	944,3	99,6
İç Borç Çevirme Oranı (%)	129,2	137,4	6,3

İlk dokuz aydaki toplam bütçe giderlerinin yaklaşık yüzde 12'sini oluşturan faiz ödemelerinin toplam bütçe gelirlerine oranı dokuz aylık dönemler itibarıyla yüzde 10,5'ten yüzde 13,7'ye; vergi

gelirlerine oranı da yüzde 12,6'dan yüzde 15,8'e çıktı. Orta Vadeli Program (OVP) projeksiyonlarına göre faiz ödemeleri bu yılın tümünde 646,1 milyar lira ile ikiye katlanacak ve yıllık vergi tahsilatının yüzde 15,1'ini yutacak.

Her 100 TL verginin 20'si faize

Üç yıllık OVP dönemine ilişkin projeksiyonlar, faiz ödemelerinin önümüzdeki yıllarda da katlanarak büyüyeceğine işaret ediyor. Yıllık faiz servisinin 2024'te 1 trilyon 254 milyar liraya ulaşarak 2023 için tahmin edilen hacmin iki katına ulaşacağı bekleniyor. Mevcut borç projeksiyonlarına göre 2025'te 1 trilyon 809,2 milyar, 2026'da da 2 trilyon 294,8 milyar liralık faiz ödemesi öngörülüyor. Buna göre üç yılda yapılacak toplam faiz ödemesi 5 trilyon 358 milyar liraya ulaşacak.

Merkezi yönetim borç stoku (milyar TL)						
	İç borç			Dış Borç	Toplam Dövizli Borç	Toplam M.Y Borç Stoku
	TL	Döviz	Toplam			
2013	403,0	0,0	403,0	183,2	183,2	586,2
2014	414,6	0,0	414,6	197,9	197,9	612,5
2015	440,1	0,0	440,1	238,1	238,1	678,2
2016	468,6	0,0	468,6	291,3	291,3	760,0
2017	535,1	0,4	535,4	341,0	341,4	876,5
2018	580,3	5,9	586,1	481,0	486,8	1.067,1
2019	668,5	86,5	755,1	574,0	660,5	1.329,1
2020	794,4	265,9	1.060,4	752,5	1.018,4	1.812,8
2021	933,2	388,0	1.321,2	1.426,6	1.814,6	2.747,8
2022	1.392,1	513,2	1.905,3	2.128,9	2.642,1	4.034,2
2023 (9ay)	2.153,2	706,6	2.859,8	3.209,8	3.916,4	6.069,6

OVP'de öngörülen bütçe büyüklük hedeflerine göre bu yılın tümünde yüzde 9,8 düzeyinde beklenen faiz ödemelerinin toplam bütçe giderleri içindeki payı 2024'te yüzde 11,3'e, 2025'te yüzde 14,2'ye ve 2026'da yüzde 15,5'e yükselecek. Bu yılın tümünde 15,1 olarak tahmin edilen faiz ödemelerinin vergi gelirlerine oranı 2024'te

yüzde 16,9, 2025'de yüzde 19 ve 2026'da yüzde 20,2'yi bulacak.

Vergi de artacak faiz de

Çıkarılan ek bütçe kapsamında gerçekleşen vergi artışları ve getirilen yeni vergiler dolayısıyla katlanarak büyümesi öngörülen vergi tahsilatının önümüzdeki üç yılda toplam 28 trilyon 280,4 milyar liraya ulaşması hedeflenirken, bunun beşte biri aynı dönemde yapılacak iç ve dış borç faiz ödemelerine gidecek. Başka deyişle toplanacak her 100 liralık verginin 20'si faize gidecek.

Hazine'nin borç stoku 6 trilyon TL'yi aştı

Devletin faiz yükündeki artış; son yıllarda kamu mali dengelerindeki bozulma nedeniyle artan borçlanma ihtiyacı ve bunun etkisiyle merkezi yönetim borç stokunda yaşanan dramatik büyümeden kaynaklandı.

Haziran 2023 öncesine kadar sürdürülen Merkez Bankası politika faizini düşürme sürecine rağmen yükselen borçlanma maliyetleri de borç stokundaki büyüme de etkili oldu. Merkezi yönetim borç stoku, ocak-eylül döneminde net 2 trilyon 35,4 milyar lira artarak 6 trilyon 69,6 milyar lira ile rekor bir düzeye ulaştı.

Bu dönemde iç borç stoku 954,5 milyar liralık net artışla 2 trilyon 859,8 milyar liraya, dış borç stokunun TL karşılığı da net 1 trilyon 80,9 milyar liralık artışla 3 trilyon 209,8 milyar liraya yükseldi. Döviz kurlarında haziran-temmuz döneminde yaşanan hızlı yükselişin dış borçlar ile iç borcun döviz cinsinden olan kısmına bindirdiği kur farkı yükü de toplam borç stokundaki büyümeye önemli katkı yaptı.

Borç çevirme oranı yükseldi

Özellikle iç borçlarda çevirme oranı yükseldi. Dokuz ayda 405,4 milyar anapara, 281,9 milyar faiz olmak üzere 687,3 milyar liralık iç borç geri ödemesi yapılırken, aynı dönemde 944,3 trilyon liralık iç borçlanmaya gidildi. Geri ödemelerde anapara kısmı geçen yıla göre yüzde 68,1 artarken, faiz ödemelerindeki artış yüzde 125,5 oldu.

Böylece ocak-eylül dönemi itibarıyla iç borç çevirme oranı yüzde 137,4 olarak gerçekleşti. Geçen yılın aynı döneminde 241,1 milyar liralık anapara ve 125 milyar liralık faiz olmak üzere 366,1 milyar liralık iç borç servisi gerçekleştirilirken 473,1 milyar liralık yeni iç borçlanmaya gidilmiş, çevirme oranı yüzde 129,2 olmuştu. İç borç çevirme oranı 8,2 puan arttı.

Abdulkadir Selvi

Ankette İstanbul ve Ankara seçimleri için ne çıkıyor

YUSUF Akın'ın genel müdürü olduğu Areda-Survey'in 6-9 Ekim tarihleri arasında 3 bin 30 kişi üzerinde yaptığı anket yerel seçimlere ilişkin ipuçları taşıyor.

Bu veriler yerel seçimlerde siyasete yeni bir format atılacağını işaret ediyor. Özellikle muhalefet yerel seçimlerde bir deprem yaşayabilir.

Yine de henüz partilerin adayları ortaya çıkmadan yapılan anketler elbette ki şu andaki eğilimi yansıtıyor.

Yerel seçimlere giderken iki nokta hayati derecede önemli.

1- Yerel seçimlerde adaylar önemli. Başta AK Parti olmak üzere partilerin adayları açıklanmadan yapılacak olan değerlendirmeler yeterli olmaz. Bazı adaylar seçimin kazanılması açısından bazı adaylar ise seçimi kaybettirmek açısından önemli olacak.

2- Bu seçime özgü olarak ittifakların durumu da belirleyici olacak. İYİ Parti ve HEDEP kendi adaylarıyla mı seçime girecek yoksa İstanbul ve Ankara'da il bazlı ittifak mı yapılacak?

Bu çekinceleri düştükten sonra Areda-Survey'in araştırmasından önemli verileri paylaşmak isityorum.

İMAMOĞLU GİDİYOR MU?

Yerel seçimlerde tüm gözler İstanbul'da olacak. CHP'de dahi konumu tartışmalı olan Ekrem İmamoğlu kazanacak mı kaybedecek mi? İYİ Parti ve HEDEP İstanbul'da aday çıkaracak mı? Tabii en önemli soru AK Parti'nin adayı kim olacak? Bu soruların cevabı seçimin kaderini belirleyecek. Ama bu belirsizliklere rağmen ankette çıkan İstanbul sonuçları Ekrem İmamoğlu'nun seçimleri kaybedebileceğini gösteriyor.

Sizce önümüzdeki yerel seçimlerde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı hangi parti kazanır sorusuna ankete katılanların yüzde 45.2'si AK Parti yanıtını verirken CHP diyenlerin oranı yüzde 40.9'da kalıyor. Ekrem İmamoğlu'nun ikinci seçimleri yüzde 54'le kazandığı dikkate alınırsa bu veri İmamoğlu açısından tehlike çanlarının çaldığını gösteriyor.

İYİ Parti kazanır diyenler yüzde 3.4 çıkarken, Yeniden Refah Partisi yüzde 2.8'le dördüncü sırada. HEDEP ismini alan Yeşil Sol Parti kazanır diyenler 2.5 olurken, MHP yüzde 2.4'le altıncı sırada yer aldı.

İMAMOĞLU'NA KAYBETTİREN

Ekrem İmamoğlu'nun oylarının gerilemesinde cumhurbaşkanı adaylığı ve CHP içindeki mücadele nedeniyle İstanbul'a eserler kazandırmaması ön planda çıkıyor.

ANKARA FARKLI

ANKARA için de aynı uyarıları yapmak zorundayım. Henüz AK Parti'nin adayı belli değil. İYİ Parti ve HEDEP'in aday çıkarıp çıkarmayacağı netleşmedi. Ankara'da sancı yaşayan İYİ Parti'nin tavrı dengelerin belirlenmesinde etkili olacak.

Areda-Survey'in araştırmasına gelince. Ankete katılanların yüzde 49.5'i CHP kazanacak derken AK Parti diyenlerin oranı yüzde 40.4'te kalıyor.

Yeşil Sol parti yüzde 2.8 çıkarken İYİ Parti diyenler yüzde 2.3'te kalıyor. Yeniden Refah Partisi yüzde 1.8 olurken MHP yüzde 1.7 çıkıyor.

MANSUR YAVAŞ'IN İMAJI

Cumhurbaşkanlığı seçiminde girdiği polemikler nedeniyle imajı zarar görse de seçimden hemen sonra kendisini geriye çekmeyi başaran Mansur Yavaş'ın, Ekrem İmamoğlu'nun aksine yarı içi mücadeleden uzak durması, polemiklerden kaçınması ve iş odaklı olması, imajının yeniden toparlanmasını sağladı. Ama Yavaş'ın da Ankara'ya yeni eserler kazandırma konusundaki sorunu sürüyor.

AK PARTİ'YE MESAJ

İstanbul ve Ankara sonuçları AK Parti'ye önemli bir mesaj niteliği taşıyor. AK Parti aday konusunda dikkatli hareket etmek zorunda. Kazanacak aday çıkardığı takdirde seçimleri alabilir ama aday konusunda yapılacak olan yanlış bu şehirlerin yeniden CHP tarafından kazanılmasına imkân sağlayabilir.

YENİDEN REFAH MI SAADET Mİ?

Bu arada dikkatinizi çekti mi? Fatih Erbakan'ın genel başkan olduğu Yeniden Refah Partisi, milli görüşün diğer partisi Saadet'in önüne geçmiş durumda. Saadet Partisi

İstanbul'da yüzde 1.5, Ankara'da ise yüzde 0.7 çıkıyor. Yeniden Refah İstanbul ve Ankara'da ciddi bir varlık gösteriyor.

PARTİLERİN OY ORANI

Yerel seçimlere giderken partilerin oy oranında ise değişiklikler gözleniyor.

AK parti yüzde 37.3 çıkarken CHP yüzde 24.4 oluyor. HEDEP yüzde 9.5 olurken İYİ Parti yüzde 9.3'e ulaşıyor. MHP'nin yüzde 5.5 çıktığı ankette Yeniden Refah Partisi yüzde 5.4'e ulaşıyor. Ankete göre diğer partilerin sıralaması şöyle:

Saadet Partisi yüzde 2.5, Zafer Partisi yüzde 2, Memleket Partisi 1.2, TİP yüzde 1, BBP yüzde 0.9, DEVA yüzde 0.7, HÜDAPAR yüzde 0.2.

KILIÇDAROĞLU CEPHESİ

AREDA Survey, CHP kurultayı öncesinde Kemal Kılıçdaroğlu'nun istemediği bir ekip CHP'nin başına gelebilir mi sorusunu sormuş. Ankete katılanların yüzde 36.9'u evet derken yüzde 63.1'i hayır yanıtını veriyor. Bu tabloya göre İstanbul seçimleri kaybetmesine rağmen Kılıçdaroğlu kurultayı kazanabilir.

ÖZGÜR ÖZEL NASIL DEĞERLENDİRİLİYOR

Ankette Özgür Özel'in bir partinin genel başkanı olarak nasıl değerlendirildiği de sorulmuş.

Ankete katılanların yüzde 40.7'si uygun bir aday derken yüzde 59.3'ü uygun bir aday değil görüşünü belirtmiş. Bunda Özgür Özel'in polemikçi bir milletvekili profiline sahip olması, parti liderliği için gerekli olan karizmatik ve etkileyici bir yönünün olmaması etkili gözüküyor.

AKŞENER'E GÜVEN DUYUYOR MUSUNUZ?

SEÇİM sürecinde imajı en çok zarar gören liderlerin başında Meral Akşener geliyor. Bu durum anket sonuçlarına da yansımış. Bir parti genel başkanı olarak Meral Akşener'e güven duyuyor musunuz sorusuna ankete katılanların ancak yüzde 17.1 evet demiş. Ankete katılanların yüzde 82.9'u hayır güven duymuyorum yanıtını vermiş. Seçim öncesinde 6'lı Masa'dan kalkıp sonra tekrar oturması ve seçimden sonra yaptığı çıkışlar Akşener'in kamuoyu nezdinde ciddi bir güven sorunu ile karşı karşıya olduğunu gösteriyor. Seçimleri liderler kazandırır, liderler kaybettirir. O nedenle Akşener'in güven sorununu ciddiye almasında yarar var.

İYİ PARTİ SEÇİMLERE TEK BAŞINA GİRECEK Mİ?

Areda-Survey'in araştırmasında İYİ Parti'nin seçimlere tek başına girme kararı da sorulmuş. Ankete katılanların yüzde 30.5'i buna inanıyor. Ama yüzde 69.5'i ise

27.10.2023

kamuoyuna açıklamasına rağmen İYİ Parti'nin seçimlere tek başına gireceğine inanmıyor.

CHP'YE BLÖF MÜ?

Ankete katınların yüzde 69.3'ü İYİ Parti'nin seçimlere tek başına girme kararını CHP'ye yönelik bir blöf olarak değerlendiriyor. İYİ Parti'nin bu konuda kararlı olduğunu düşünenler ise yüzde 30.7 seviyesinde çıkıyor.

GÜVEN SORUNU

İYİ Parti'nin bazı il ve ilçe belediye başkan adaylarını açıklamasına rağmen inandırıcı olmaması, sadece Akşener'in değil partinin de bir güven sorunu ile karşı karşıya olduğunu gösteriyor.

Esfender KORKMAZ

Hamas'ı kutsamanın halka faturası

Hamas 7 Ekim 2023 günü, sınırı geçip İsrail'de müzik dinleyen 200 insanı öldürdü; bir kısmını da esir alıp götürdü. İsrail de Gazze şeridinde 6 bin insan öldürdü. Hamas hastanelerde saklandı, İsrail hastaneleri de bombalandı ve birçok insan öldü.

Nerden bakarsanız bakın bu savaş ile insanlık suçu işleniyor.

Biz bu savaşın neresinde olmalıyız?

Bu soruya en iyi cevabı halk verdi. Metropol Türkiye'nin Nabzı 2023 araştırmasına göre, (aşağıdaki tablo) Halkın yüzde 34,5'i Türkiye tarafsız olmalı diyor. Yüzde 26,4'ü ise arabuluculuk yapmalı diyor. Aslında tarafsız olan ülke ancak arabuluculuk yapar.

Bu durumda halkın yüzde 60,9'u Türkiye'nin tarafsız kalmasını istiyor.

Ankete göre Türkiye Hamas'ın arkasında durmalı diyenlerin oranı yüzde 11,3'tür. AKP seçmeni içinde bu oran yüzde 12,6'dır. Ak Partili seçmenin de çoğunluğu -yüzde 53,8'i- Türkiye'nin tarafsız olması ve arabuluculuk yapmasını istiyor.

Halkın ve Ak Parti tabanının bu eğilimine rağmen, neden önce MHP Genel Başkanı sonra Ak Parti Genel Başkanı olarak Erdoğan (Cumhurbaşkanı olarak değil parti grubunda konuştu) Hamas'tan yana tavır koydu ve;

"Batı Hamas'ı bir terör örgütü olarak görüyor. Hamas bir terör örgütü değil, topraklarını korumaya çalışan bir kurtuluş ve mücahitler grubudur" dedi.

Genel Başkan olarak Sayın Erdoğan'ın bu yaklaşımı iki nedene dayalı olabilir;

1. Ak Parti içinde Siyasi İslam etkisi daha baskındır.

Kadir Has Üniversitesi, Türkiye Eğilimleri-2021 Kantitatif Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye de kendini Siyasi İslam olarak tarif edenlerin oranı yüzde 9'dur. Kendini Muhafazakâr olarak tarif edenlerin oranı ise yüzde 27,5'tir.

Anlaşıyor ki, AKP içinde yüzde 9 Siyasi İslam ve yüzde 3,6 oranında muhafazakâr kesim Hamas'ın arkasında duralım diyor.

2. Ak Parti'nin yeni tavrı ve yarın düzenleyeceği Filistin mitinginin hedefi partide safları sıklaştırmaktır.

Ak Parti bunu her zaman yapıyor ve sıkışınca bir hamaset penceresi yaratıyor.

Dünkü köşesinde Mehmet Y. Yılmaz çok doğru bir teşhis yapıyor ve *“Bu miting bir tek; Türkiye’de yolunda gitmeyen işlerden dikkatleri uzaklaştırıp, AKP tabanını bir ortak düşmana karşı birleştirmeye yarayacak”* diyor.

Halk Türkiye'nin Filistin'e insani yardım göndermesini ve insanlık dramını kınamasını onaylıyor. Ama Hamas'tan yana tavır koymasına hayır diyor. Buna rağmen Ak Parti'nin tavrının hem kendi partisine, hem de tüm halka faturası ağır olacaktır.

1.Ak Parti kan kaybeder.

Amacı ne olursa olsun Ak Parti'nin tutumu halkın tutumu ile bağdaşmıyor. Türkiye tarafsız kalsın diyenler bundan sonra ülkenin ve halkın menfaati söz konusu olunca, Ak Parti çizgisine girerek Hamas'tan yana tavır koymaz. Ak Parti kan kaybeder.

2. Halka ve ülkeye faturası da ağır olur.

Türkiye'nin Hamas'ın yanında durup Batı'yı suçlaması; dış politikada Batı'dan biraz daha uzaklaşması demektir. İlk tepki İtalya ve İsrail'den geldi. Batı'dan uzaklaşmak dış ticaretten zararlı çıkmamız demektir. Zira özel sektör de ülkeler arası dış politikadan etkilenir.

Çok sık yazıyorum... Ama Türkiye'nin bir millî dış ticaret politikası yoktur. Batı'yı dışlarsak ihracatımız düşer. Dış açıklarımız artar.

Söz gelimi 2022 yılında dış ticaret verileri;

İhracatımızın yüzde ellisini yaptığımız üç ülke;

AB 9,8 milyar dolar ABD 1,7 milyar dolar ve İsrail'e karşı 2,6 milyar dolar dış ticaret fazlası verdik.

İhracatımızın yüzde 4'ünü yaptığımız iki ülkeye;

Rusya'ya 49,5 ve Çin'e 38 milyar dolar dış ticaret açığı verdik.

2022 cari açığı 48,5 milyar dolar oldu. Bu iki ülkeye karşı millî bir dış ticareti politikamız olsaydı ve mal arzı yaratmayacak mal ithalatına kota getirseydik, cari açığımız kalmazdı.

27.10.2023

Türkiye'nin dış borçlarını çevirmesi ve cari açığını finanse etmesi için döviz bulması gerekir. Her türlü borç kaynakları Batı ülkelerindedir. Arap parası da Batı'daki fonlardadır.

Teknoloji getiren yabancı yatırım sermayesi de Batı sermayesidir. Araplar gayrimenkul alır ama borç vermeye gelince sukuk ister.

Batı'dan uzaklaştıkça, dış borçlarda temerrüt riskimiz artar.

Türkiye olarak attığımız her adımda, ülkemizin ve halkımızın refahını düşünmeliyiz. Unutmamak gerekir ki gelişmiş ve halkını refaha ulaştırmış bir ülke olmadan, dünya lideri olunmaz. Bunun için de kim olursa olsun, siyasi iktidarların ideolojiyi değil, ülke çıkarını önde tutması gerekir.

İbrahim Kahveci

Göç almayın önce göç vermeyi durdurun

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, 12. Kalkınma Planı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yaptığı konuşmada: Düzensiz göçle mücadele edileceğini, düzenli göçü destekleme ve kurumsal olarak sürdüreceklerini açıkladı. Yılmaz, Türkiye'nin düzenli göçe ihtiyacı olduğunu savundu.

Benzer bir açıklamayı '**Türkiye Yüzyılı**' konuşmasında Cumhurbaşkanı Erdoğan yapmıştı. Erdoğan "**gelişmiş ülkeler göç alarak geliştiler, biz de böyle yapacağız**" demişti.

Hem Erdoğan hem de Cevdet Yılmaz resmen Türkiye'nin gönüllü olarak göçmen alacağını ilan ettiler.

Öncelikle şunu belirtelim: Almanya 2. Dünya Savaşı sonrası vasıfsız elemen ihtiyacını göç alarak karşıladı. Aynı Almanya şimdilerde ise vasıflı, yani okumuş insan göçü alarak karşılamaya devam ediyor.

Türkiye ise vasıfsız göç alıyor. Sanki vasıflı insan gücümüz çok fazlaymış gibi...

Ama biliyorsunuz ki yıllardır Türkiye'nin işsiz sayısı 3-4 milyon civarında seyrediyor. Burada genç işsizler de ayrı bir sorun.

Öncelikle şunu belirteyim ki '**Her ile üniversite**' mantığı aslında gençleri ömür boyu vasıfsız ve eğitim gördükleri alanlarda çalışamaz duruma getirme projesidir.

Teknik elemen olsun ara eleman olsun artık ülkemizde zor bulunuyor. Hatta vasıfsız işçi sorunu bile yaşanıyor. Ne tarlada çalışacak genç kaldı ne de çiraklık yapacak...

Herkes üniversiteli ama bomboş bir eğitim.

27.10.2023

Şimdi bu açığı Afganistan'dan, Irak'tan, Pakistan'dan, Yemen'den, Somali'den vs vs ülkelerden göç alarak kapatacağız. Mantık bu...

Burada bir noktaya dikkat çekmem gerekiyor: Gelişmiş ülkelerde kurallar ve kurumlar iyi çalışır. Oysa bizlerde ne kurumlar iyi çalışıyor ne de kurallar.

Bunun anlamı şudur: Türkiye göçmen politikasında güvenlik başta olmak üzere kamu düzenini iyi şekilde sağlayabilecek kapasitede değildir. Trafikten tutun da yolda yürüyüşe kadar çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

İkinci ve çok daha mühim nokta ise, Türkiye'nin teknolojik kalkınmaya ve değer üretmeye ihtiyacı var.

Yani beşeri sermayesinin (İNSAN) kalitesini artırmaya...

Bu nedenle bizim asıl sorunumuz bu ülkeden terk-i diyar eden '**iyi eğitilmiş**' insanlarımızı bu ülkede tutmaktır. '**Giderlerse gitsinler**' dediğimiz doktorları, mühendisleri, yazılımcıları vs bu ülkede tutmamız gerekiyor.

Türkiye Afganistan'dan çoban ithal ederek kalkınamaz. Olsa olsa geriye giden ve gittikçe zayıflayıp yıkılan bir ülke olabiliriz.

Bu konu hakkında geçmişte **Samsun** örneğini vermiştim. Samsun 80'li yıllarda Türkiye'nin 7. büyük iliydi. Ama Samsun doğudan vasıfsız göç alıp batıya vasıflı göç veren bir ildi. Ve Samsun kendine göre gelişmiş olmasına rağmen bugün Türkiye'nin 17. ili olarak görece oldukça zayıflamıştır.

Aslında Türkiye'nin gerileyen teknolojik seviyesi, hamal ülke olma durumu vs dünya sıralamasında benzer durum oluşturmuştur. Dünya'da kişi başına gelir olsun, toplam gelir olsun ve diğer ekonomik ve sosyal göstergelerde hızla emsallerinin gerisine düşmektedir.

Doğu ülkelerinden vasıfsız göç alıp vasıflı insanlarınizi Batı ülkelerinize gönderiyorsanız burada olsa olsa bir ülkenin uzun vadede zayıflatılıp yıkılması amaçlanıyordu.

Teknoloji alanında ilerleyemeyen, katma değer üretimi gerileyen ve ekonomisini hamallık üzerine inşa etmeye çalışan bir ülke 'YÜZYIL' kuramaz.

Ülkemizde değer üretmediğimizin en bariz göstergesi ücretlerdir. Bu ülkede **ortalama ücret bile açlık sınırına gelmiş ise “GÖÇ ALMAK” neyin nesidir?**

Bu ülkenin insanları aç... Hatta açlık ve yoksulluğa dayalı olarak 2014 sonrası doğum oranları şelale gibi düşüyor.

İnsanlar evlenemiyor, evlense de çocuk yapacak ekonomik bir gelecek göremiyor. Hatta evlilikleri bırakın, bu ülkede boşanma oranları bile son 6-7 yıldır hızla artıyor.

Ekonomi kötüleşince aileler de buna dayanamıyor ve çöküyor.

Böyle bir durumda göç almak ve bunu ihtiyaç olarak sunmak neyin nesidir?

Ülkenin iyi eğitilmişlerine giderlerse gitsinler diyerek sonra da göç alacağız demek ne anlam ifade ediyor olabilir?

Çok ama çok acı bir tablo ile karşı karşıyayız.

Limanlarını sattığımız, topraklarını sattığımız yetmiyormuş gibi şimdi de insanlarımızı ne hale getireceğiz.

Umarım bu fıkirden vazgeçilir ve Türkiye için iyi bir gelecek kurulur.

Umarım Türkiye'yi yıkmak yerine kalkındırmak ve müreffeh bir ülke haline getirmeyi amaç edinirler.

Çok acı bir tablo... Ama çok.